

[Jane Oksen]

Vi har drøftet sagen i Fremskridtspartiets gruppe, og vi er 100 pct. enige om at afvise SF's beslutningsforslag. Der er kommet nogle oplysninger frem, som nogle af vores gruppemedlemmer ikke var klar over, da der kom en udtalelse til pressen i går, men i dag er vi altså 100 pct. enige efter de oplysninger, vi har fået fra indenrigsministeren, og det kan jeg hermed meddele.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling vedtoges uden afstemning.

Tredje næstformand (Povl Brøndsted):

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til Kommunaludvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

4) Første behandling af lovforslag nr. L 113:

Forslag til lov om grundlæggende social- og sundhedsuddannelser inden for bistands-, pleje- og omsorgsområdet m.v.

Af undervisnings- og forskningsministeren (Bertel Haarder).

(Fremsat 28/12 89).

Lovforslaget sættes til forhandling.

Forhandling

Anna-Marie Hansen (S):

Vidtgående omstillinger er i gang inden for ældreområdet i primærkommunen, inden for sygehusvæsenet og inden for psykiatrien. Udviklingen i befolkningens forventninger i takt med de nye behandlingsmuligheder samt økonomien i det offentlige sundhedsvæsen har gennem flere år medført betydelige ændringer i det arbejde, der udføres inden for social- og sundhedssektoren.

Hele udviklingen har medført ændrede krav til medarbejderne inden for disse områder, og

uddannelsesreformen må siges at være højaktuel og tvingende nødvendig.

Det overordnede mål for en reform af social- og sundhedsuddannelserne må primært være, at der skabes sammenhænge, velfungerende, tidssvarende og fremtidsorienterede grundlæggende og videregående social- og sundhedsuddannelser.

Det mål mener vi i Socialdemokratiet at dette lovforslag lægger op til. Desuden hæfter vi os ved, at lovforslaget bygger på betænkning 1180 afgivet af et enigt udvalg i august 1989.

Det videre lovgivningsarbejde bygger således på et godt grundlag, hvor arbejdsmarkedets parter har været enige om såvel behovet for som principperne i ændringerne af social- og sundhedsuddannelserne.

Med mit personlige kendskab til og erfaring med hensyn til de nuværende uddannelser på området og medarbejdernes uddannelses- og arbejdsvilkår under den igangværende omstillingsproces i sundhedsvæsenet må jeg indrømme, at jeg i begejstring over udsigten til dette uddannelsesløft nær havde mistet min kritiske sans i forbindelse med analysen af lovforslaget.

De stigende kvalifikationskrav til medarbejderne præger omstillingsprocessen og hastigheden i denne, og dette sammen med en behårdt arbejdssituation for mange hjemmehjælpere, plejere, sygehjælpere, sygeplejersker, plejehjemsassistenter m.fl. gør, at en uddannelsesreform simpelt hen ikke kan udsættes længere. Det er lige før, jeg har følt, at jeg her fra talerstolen måtte hylde undervisningsministeren for fremsættelsen af dette lovforslag, og fordi undervisningsministeren har lyttet til de mange høringsvars anbefalinger og i vid udstrækning har taget disse med i lovforslaget.

Men inden jeg kom så langt i min begejstring, erindrede jeg, hvordan en langsommelig proces med mange års forskellige udvalgsarbejder trods påmindelser til undervisningsministeren om nødvendige ændringer af social- og sundhedsuddannelserne først nu ser ud til at få resultat.

På baggrund af disse forhold vil jeg nøjes med at sige til ministeren, at det er på høje tid, der nu sker et løft i social- og sundhedsuddannelserne. Medarbejderne har gjort en stor indsats på trods af manglende uddannelsesmæssige muligheder for løsning af de mange ændrede opgaver. Personlige og arbejdsmæssige om-

[Anna-Marie Hansen]

kostninger i forbindelse hermed har hørt med til hverdagen.

Dette skal ses i forbindelse med de faktiske vilkår for offentligt ansatte, der i disse år må lægge øre til den nuværende regerings dårligt skjulte mistænkeliggørelse af offentligt ansattes værdi på arbejdsmarkedet.

I Socialdemokratiet mener vi, at der i princippet må arbejdes for en samordning af ungdomsuddannelserne, så alle unge får en almen studie- og erhvervskompetence.

Som det fremgår af betænkning nr. 1180, har man også her ment, at social- og sundhedsuddannelserne burde indgå som en del af erhvervsuddannelsesreformen, således at denne integration vil kunne medvirke til at lette uddannelsesskift på tværs af ungdomsuddannelserne.

I det aktuelle lovforslag for både social- og sundhedsuddannelserne kan vi tilslutte os den løsningsmodel, som arbejdsmarkedets parter er nået til enighed om under udvalgsarbejdet, med parallelt forløb mellem uddannelserne og mulighed for meritoverførsel mellem disse uddannelser og erhvervsuddannelserne. Det ser vi gerne strammet op.

Der er flere ting, vi vil se nærmere på under udvalgsarbejdet. Vi mener, der er grund til at fremhæve de ungdomspolitiske målsætninger, selv om vi finder, at adgangsbetingelserne for voksne er af væsentlig betydning. For os er det også væsentligt, at der arbejdes videre med elevernes og de studerendes rettigheder for derigennem at øge de demokratiske principper i social- og sundhedsuddannelserne på alle niveauer.

Vi finder desuden anledning til en nærmere drøftelse af overgangsordningerne for og efteruddannelsen af de mange nuværende faggrupper samt husassistenterne på området.

Vi ser frem til et grundigt og konstruktivt udvalgsarbejde og vil gerne medvirke positivt til forbedring af lovforslaget, således at den tiltrængte forandring af uddannelserne på dette område snart kan komme praksis til gode.

Pernille Sams (KF):

Da mit partis ordfører i denne sag, fru Merete Aarup, ikke kan være til stede, skal jeg på hendes vegne sige følgende:

Inden for social- og sundhedsområdet ønsker kommunerne i dag at løse plejeopgaverne

på en ny måde. Flere og flere ældre og handicappede på plejehjem ønsker rådighed over egne midler, hvilket vil sige, at plejehjemsbeboere ligestilles med de mange hjemmeboende ældre.

I flere kommuner har der været og er forsøg i gang om en anden struktur og en arbejdsomlægning. I de små kommuner er forsøgene faldet heldigt ud, men i de større kommuner har det været svært at få forsøg i gang og ændre strukturen, især på grund af de mange faglige skel; der kan på ét plejehjem være 10 til 15 forskellige faglige organisationer repræsenteret.

Den konservative gruppe hilser derfor lovforslaget om grundlæggende social- og sundhedsuddannelser inden for bistands-, pleje- og omsorgsområdet velkommen.

Der er gået et udvalgsarbejde forud for lovforslagets tilblivelse, hvorunder både Undervisnings- og Socialministeriet har været repræsenteret sammen med Amtsrådsforeningen og Kommunernes Landsforening samt de faglige organisationer. Jeg vil gerne rose det samarbejde og den betænkning, der er kommet ud af udvalgsarbejdet. Den foreslåede omlægning af uddannelserne for hjemmehjælpere, sygeplejere, plejere, beskæftigelsesvejledere og plejehjemsassistenter til et enhedssystem med en grundlæggende social- og sundhedsuddannelse vil give mulighed for at stige af og på et uddannelsesforløb.

Vi er godt tilfreds med, at uddannelsen henvender sig til mange aldersgrupper. For at blive optaget skal man have mindst 1 års erhvervs erfaring, erhvervsuddannelse eller anden erfaring, og kommer man direkte fra 9. klasse, skal man igennem et indgangsår, hvor man kan få praktisk erfaring og kendskab til social- og sundhedsområdet, og hermed afskaffes 18 år som aldersadgang til uddannelsen.

Uddannelsen er trinvis bygget op på to grundlæggende niveauer: den 1-årige grunduddannelse til social- og sundhedshjælpere og en 1½-årig overbygning til social- og sundhedsassistenter.

Den konservative gruppe mener, at det er en god udvikling, at uddannelsen nu er samlet ét sted, nemlig i Undervisningsministeriet, også af hensyn til de videregående uddannelser inden for social- og sundhedsområdet såsom sygeplejerske, jordemoder, socialpædagog, fysio- og ergoterapeut.

[Pernille Sams]

Vi må erkende, at det er et kvindeområde, og at der er tale om et stort beskæftigelsesområde. Derfor vil jeg gerne fremhæve forslaget om adgangssystemet til de videregående uddannelser, hvor personer med grundlæggende bistands-, pleje- og omsorgsuddannelse i lighed med studenter og hf-uddannede kan ansøge om optagelse og aflægge en fælles adgangsprøve. Det betyder, at den modne kvinde, som har arbejdet i social- og sundhedsområdet gennem mange år, nu kan få en videregående uddannelse.

Vi ser det som et gode, at kommunerne og amterne i fællesskab med fælles bestyrelse og uddannelsesråd osv. skal tilrettelægge uddannelserne og dermed tilpasse dem efter de lokale forhold og efterspørgslen.

Jeg vil gerne specielt nævne den forpligtelse for optagelse på grunduddannelsen, at praktikpladserne er til stede, da der er tale om en vekseluddannelse mellem praktik og skoleundervisning, hvilket betyder, at man kan være sikker på at få en hel uddannelse og ikke kun skoledelen.

Vi finder det positivt, at enkelte fagområder kan henlægges til uddannelsesinstitutioner eller skoler, der er inden for amterne og kommunerne, og vi anbefaler lovforslaget til positiv behandling i udvalget.

Hanne Thanning Jacobsen (SF):

I de senere år er der gået inflation i ordet reform. Ikke desto mindre må det lovforslag, vi står med her, med rette benævnes med dette ord, for det er intet mindre end en uddannelsesreform, der kan få vidtrækkende konsekvenser, hvis det bliver vedtaget.

Behovene på social- og sundhedsområdet må på grund af befolkningssammensætningen forventes at være stigende i de kommende år. Vi kan se frem til, at op imod en fjerdedel af en ungdomsårgang vil søge ind på dette uddannelsesområde. Derfor har der naturligvis i fagkredse på forhånd været meget stor interesse for og debat om denne reform.

Med baggrund i diverse social- og sundhedspolitiske redegørelser og programmer i Folketinget inden for de seneste to år og ikke mindst som følge af WHO's strategi »Sundhed for alle år 2000« er sundhedsvæsenet inde i en omstillingsperiode, hvor vægten bør flyttes til forebyggende og opsøgende virksomhed. Det stil-

ler selvfølgelig krav om mere sammenhængende, om bedre og om længere sundhedsuddannelser, hvis denne omstilling skal lykkes.

De nuværende uddannelser har på mange måder været for snævre, for korte, for opdelte og for svært gennemskuelige for de unge, hvorfor de ensidigt har foretrukket sygeplejerskeuddannelsen. Dette område har derfor været så attraktivt, at utrolig mange velkvalificerede unge indtil for nylig er blevet afvist på denne uddannelse. Og det er et paradoks, at sektoren samtidig i høj grad har manglet personale.

Den øvrige del af denne sektor har tiltrukket mange af de voksne kvinder, som ikke har fået en ungdomsuddannelse, og der er et erkendt behov for at etablere uddannelser for de mange, som ikke er uddannede.

Det er derfor godt, at det er lykkedes at nå til enighed om at skabe nogle bedre, mere sammenhængende og mere tidssvarende uddannelser for begge disse grupper af kvinder. Og vi kan endelig håbe på, at denne nye uddannelse i langt højere grad fremover også vil tiltrække mænd.

Jeg glæder mig ligeledes over det uddannelsesløft, der ligger for alle de ufaglærte. Jeg synes, at den sammenhæng, der er skabt ved at muliggøre, at man kan starte sundhedsuddannelsen fra folkeskolen og uden at ende i en blindgyde kan fortsætte i en videregående uddannelse, er glimrende. Det vil sige, at man kan gå fra folkeskolen eller for den modnes vedkommende fra det ufaglærte og opnå det samme, som en studenter- eller hf-eksamen hidtil har givet adgang til, og vel at mærke få løn under en stor del af denne uddannelse.

Det er også tiltalende, at den enkelte ud fra sin egen livssituation kan stå af og på i systemet. Alt i alt venter der nogle vældige opgaver i amtskommunerne for fællesbestyrelserne og uddannelsesrådene med at få de nye uddannelser til at fungere lokalt.

For de mennesker, der i dag er beskæftiget inden for de forskellige områder, som denne lov berører, finder jeg, at det er væsentligt, at der er afgivet løfte om, at ingen af de nuværende medarbejdere vil blive afskediget som følge af indførelsen af den nye uddannelse, ligesom arbejdsgiverne har lovet, at ingen vil få forringede løn- og ansættelsesvilkår. Foruden den overordnede trykingsgaranti har Amtsrådsforeningen og KL givet tilsagn om at ville medvir-

[Hanne Thanning Jacobsen]

ke ved en massiv efteruddannelse af personalet. Dette kan ikke for alle personalegrupper ske sideløbende med indførelsen af en ny reform, men det er af stor vigtighed, at der meget hurtigt udvikles efteruddannelsesstilbud, der retter sig mod de grupper, der i årevis har båret dette system. Det er bydende nødvendigt at sikre midler til deres efteruddannelse. Gruppen af hjemmehjælpere, sygehjælpere og plejere har virkelig måttet klare det hårde slid tæt på patienter og klienter, og de fortjener virkelig den opprioritering, der ligger i forslaget.

Men når dette er sagt, må jeg også sige, at forslagets formuleringer bevirker, at SF har en lang række forbehold. Det er afgørende for os, at elever, studerende og undervisere på alle niveauer får indflydelse og ikke kun, som det er tilfældet ved forslaget om de grundlæggende uddannelser, bliver tilforordnede, men at de både i de styrende organer og på den enkelte institution skal deltage i beslutningsprocesserne.

Det er ligeledes afgørende at sikre tilstrækkelige økonomiske ressourcer, så kommunerne kan magte omstillingen og påtage sig uddannelsespraktikken.

Så er det ikke med ét ord nævnt, hvilket indhold der skal være i fremtidens uddannelser. Derfor efterlyser jeg, hvordan man vil sikre, at der uddannes personale med tilstrækkelig viden om enkeltområder, f.eks. psykiatri, geriatri osv.

Der er en lang række forhold som sagt, som vi må have opklaret under udvalgsarbejdet, som vi fra SF's side vil gå positivt ind i.

Inge Dahl-Sørensen (V):

Det foreliggende forslag fra undervisningsministeren om en samlet grundlæggende social- og sundhedsuddannelse har efter Venstres mening en række positive elementer. Samordningen af de forskellige uddannelser inden for social- og sundhedsområdet vil give den enkelte en bred basis for at løse forskelligartede opgaver, samtidig med at den ikke afskærer den enkelte fra en eventuel videreuddannelse.

Det giver den enkelte øget fleksibilitet og forhindrer, at vi ender i et snævert båseopdelt arbejdsmarked inden for social- og sundhedsområdet. En sådan opdeling er ifølge udvalgets betænkning slet ikke nødvendig mere. Tværtimod viser det sig nu, at der er et reelt behov for et

uddannet personale, der er kompetent inden for en række områder. Udviklingen er løbet fra de eksisterende social- og sundhedsuddannelser.

Forslaget sikrer endvidere social- og sundhedsuddannelserne en identitet, der gør, at de fremstår som et reelt, fornuftigt alternativ i forhold til de øvrige ungdomsuddannelser. Mange unge, der i dag ønsker at påbegynde en uddannelse inden for social- og sundhedsområdet, ved ikke, hvilket område der især interesserer dem, eller hvor lang en uddannelse de vil gå i gang med. Disse hensyn tilgodeser forslaget med muligheden for adgang til videregående sundhedsuddannelser direkte fra de grundlæggende uddannelser.

Behovet for omstrukturering af social- og sundhedsuddannelsen er helt tydeligt opstået som følge af de generelle ændringer og opbrud, vi i dag ser på social- og sundhedsområdet. Barrierer brydes ned, man samordner opgaveløsningen og prøver på alle områder at sikre en så rationel og fornuftig udnyttelse af midlerne som muligt. Der er på hele området ved at ske en fornuftig erkendelse af, at ressourcerne ikke er ubegrænsede, og at man godt kan opnå fornuftige resultater ved nytænkning.

Det synes vi i Venstre er en god udvikling, og vi vil derfor gerne støtte ministerens forslag, så vi kan få en uddannelsesreform på social- og sundhedsområdet, der stimulerer og fremmer den positive udvikling.

Køpke Christensen (FP):

Lovforslag nr. L 113, der her er til første behandling, har efter Fremskridtspartiets opfattelse det positive i sig, at man vil fjerne en del af de nuværende uddannelser inden for social- og sundhedssektoren for at lave en ny og bedre uddannelse.

Det positive består i, at vi fremover inden for faggrupperne hjemmehjælpere, sygehjælpere, plejere, beskæftigelsesvejledere samt plejehjemsassistenter vil have uddannede, som har kvalifikationer, der er bredere, end tilfældet er i dag. Hele ideen bag dette forslag, nemlig at man fra at have en opsplittet, specialistpræget uddannelse vil få en generalistpræget uddannelse, er noget, vi i Fremskridtspartiet kun kan se positivt på.

De nuværende sygehjælpere, plejere osv. må efter Fremskridtspartiets opfattelse selvfølgelig

[Køpke Christensen]

ikke glemmes, forstået på den måde, at der skal tages hensyn til disses uddannelser og erfaring, så man ikke senere nedklassificerer disse frem for de nyuddannede. Har ministeren gjort sig tanker om, hvorvidt f.eks. de nuværende sygehjælpere kan fortsætte i deres stillinger på sygehuse og plejehjem, eller om de med vold og magt skal tvinges til en ekstra uddannelse eller eventuelle kurser?

Man må ikke glemme, at der sideløbende med det rent faglige aspekt også er et økonomisk aspekt, der går ud på en større udnyttelsesgrad af ressourcerne, en idé, der udmærket kunne bruges på andre uddannelsesområder. Ressourcerne, jeg her tænker på, er naturligvis bl.a. lærerkræfterne og udstyret på uddannelsesinstitutionerne. For samfundet og borgerne vil det betyde en højere udnyttelsesgrad, når disse nye personalegrupper er uddannet, dels gennem en bedre udnyttelse af personalegrupperne, dels gennem større fleksibilitet.

Selv om ministeren fremfører, at forslaget er udgiftsneutralt ved omlægningen af disse grundlæggende social- og sundhedsuddannelser, er jeg af den opfattelse, at vi som politikere må være på vagt med en vågen og kritisk holdning, netop fordi dette lovforslag indfører mål- og rammestyrt frem for detaljestyrt. Og det er spørgsmålet, om vi som politikere har mulighed for at holde den nye uddannelse udgiftsneutral.

I øvrigt er jeg af den mening, at vi ved at spare ressourcer skulle kunne sænke udgifterne ved denne nye reform. Hvad er ministerens opfattelse af det? I forbindelse med talen om resourcebesparelser vil jeg spørge om ministerens mening med hensyn til en endnu større samlet uddannelse, hvor f.eks. også sygeplejersker var indbefattet.

Men hvis disse ting, jeg her har fremført, bliver tilfredsstillende afklaret, og hvis der kan garanteres udgiftsneutralitet, allerhelst en nedgang i udgifterne, vil Fremskridtspartiet se meget, meget positivt på forslaget.

Elisabeth Arnold (RV):

Det bliver efterhånden svært at variere temaet i lovsangen over dette lovforslag, for det er i virkeligheden et meget udmærket lovforslag.

Fru Hanne Thanning Jacobsen sagde tidligere, at der var gået inflation i ordet reform, men at dette med sandhed kunne kaldes en reform.

Jeg vil tilsvarende sige, at der er også gået megen inflation i ordet perspektiv, men her er der faktisk et perspektivudvalg, som har lavet en meget perspektivrig betænkning. Og det er et meget perspektivrigt lovforslag, det er perspektivrigt for alle de kvinder i samfundet, som ikke har fået nogen uddannelse, som ikke har haft lyst til at få en uddannelse, men som alligevel er beskæftiget inden for pleje-, bistands- og omsorgssektoren. Der er også et perspektiv i det fra det offentliges side, fordi vi får udnyttet nogle intelligensmæssige og arbejdsmæssige ressourcer på en langt, langt bedre måde.

Derfor kan vi også fra Det Radikale Venstres side hilse dette lovforslag hjertelig velkommen.

Jeg vil knytte nogle enkelte kommentarer til nogle af lovforslagets bemærkninger. F.eks. er det sagt, at uddannelsen skal være så fleksibel og så varieret som muligt, fordi den skal kunne støtte den omstillingsproces, der er i gang i øjeblikket i denne sektor.

Det er rigtigt, at der har været nogle omstillingsprocesser i gang, som også tidligere ordførere har været inde på. Men det er min opfattelse, at de mange forskellige uddannelser og de mange forskellige fagforbund, som har været nævnt tidligere, ikke har været nogen hindring, når viljen har været til stede. Der, hvor viljen har været til stede, og hvor der har været et godt samarbejds-klima, har det faktisk været muligt at lave disse omstillingsprocesser. Derfor kan man også nu med helt åbne øjne gå ind på disse uddannelsesændringer og sige: Det viser sig, at omstillingerne har været gode, lad os så lave de uddannelser, der passer til det personale, der skal fungere i de nye rammer.

Der er fire elementer i lovforslaget, dels grunduddannelserne med den store fleksibilitet, dels er det beskrevet meget nøje, hvilke adgangsveje og hvilke yderligere muligheder der er for dem, der gennemgår denne uddannelse, dels er der beskrevet, hvilken styring der skal være i uddannelsen, og dels står der noget om økonomien.

Det, som vi fra radikal side er allermest glade for, er nok, at det er beskrevet meget tydeligt, at der dels er mange adgangsveje til uddannelsen, dels mange muligheder for videreuddannelse. Det er så forfærdelig trist at blive anbragt på en gal hylde eller ikke komme ind på den rigtige hylde på det rette tidspunkt i livet, og derfor er vi glade for, at man også i en moden alder kan

[Ellsabeth Arnold]

begynde på denne uddannelse og tage den trinvis, ét år ad gangen eller halvandet år senere, og så gradvis øge sin kompetence og sin mulighed for at få glæde af sin uddannelse.

Alt i alt må vi sige, at vi er glade for, at der kommer flere uddannelsespladser, vi er glade for, at der er flere, der bliver uddannet, vi er glade for, at der er flere kvinder, der bliver uddannet, vi er glade for, at de mange, der tidligere ingen uddannelse fik, nu kan få det. Sidst, men ikke mindst, er vi helt sikre på, at der er flere, der vil få relevante uddannelser. Disse personer vil der blive brug for i det nye ændrede social- og omsorgssystem.

Så også fra radikal side har vi kun lovord om forslaget, og vi vil tilsige det en grundig og hurtig udvalgsbehandling.

Lysholm Christensen (KRF):

Jeg skal indledningsvis sige, at jeg ikke kan afvise, at der kommer nogle mislyde i forhold til den lovsang, som den jo er blevet kaldt, der tidligere er blevet sunget her.

Det fremsatte lovforslag tilsigter bl.a. en omstrukturering af de grundlæggende social- og sundhedsuddannelser, og det er helt fint. De mange nuværende enkeltuddannelser skal erstattes af en 1-årig grunduddannelse samt en overbygningsuddannelse på halvandet år. Denne del af lovforslaget finder vi god og rigtig. Der er efter den nugældende lov alt for mange personalegrupper i social- og sundhedssektoren. Patienter og plejekrævende personer behandles af alt for mange personer, fordi hver især har for snævert afgrænsede opgaver at udføre.

Vi finder det også i orden, at elever kan optages fra 9. klassetrin.

Endelig er der skitseret en adgangsvej til de videregående social- og sundhedsuddannelser sikret ved en fælles adgangsprøve, og det er også fint.

Med hensyn til sygeplejerskernes overgang til status som studerende og dermed SU-berettigede kunne det se ud, som om det vil betyde en højnelse af uddannelsen, en styrkelse af det faglige niveau. Vi frygter dog, at det modsatte faktisk kan være tilfældet. Det er sådan set i orden, at man går fra aflønning til at skulle have SU i stedet, men vi har forstået, at visse skoler opererer med mødepligt under den nuværende lov; det vil formentlig ikke være muligt efter det

her skitserede. Jeg har i hvert fald fået nogle tilkendegivelser om, at man frygter, at det kan være med til at svække det faglige niveau og nedsætte gennemførelsesprocenten. Derfor vil jeg spørge ministeren: Er det muligt efter den her skitserede lov at kræve mødepligt?

Alt, hvad jeg indtil nu har sagt, har været forholdsvist positivt. Men før ministeren tæller Kristeligt Folkeparti med i et eventuelt flertal bag loven, må jeg dog fremføre nogle betingelser for vores medvirken.

Vi har i vort land en lang tradition for institutioner inden for social- og sundhedssektoren, institutioner, som er opstået på privat initiativ, ikke mindst fra kirkelig side. Ja, det er faktisk umuligt at skrive reel historie på dette felt uden en fyldig omtale af sådanne initiativer, og det gælder også på uddannelsesområdet.

Ved en decentralisering som skitseret her er der private, selvejende institutioner, der kommer i klemme, og det må vi beklage meget stærkt fra Kristeligt Folkepartis side. Det danske social- og sundhedsvæsen vil blive meget fattigere, hvis institutioner af denne art ikke har et økonomisk eksistensgrundlag.

Problemet i relation til det foreliggende forslag er uddannelsen af diakoner ved Diakonhøjskolen i Århus, det er uddannelsen ved Sankt Lukas Stiftelsen i Hellerup, Kolonien Filadelfia i Vestsjællands Amt, og der kan også opstå et problem i Brande. Men det er i særlig grad Diakonhøjskolen, vi er bekymret for. Her uddanner man plejehjemsassistenter og sygehjælpere med en teologisk overbygning, en gammel meget anerkendt uddannelse. De unge er særlig godt udrustet i kraft af de indbyggede almene og teologiske fag.

Diakonhøjskolen er i dag omfattet af højskoleloven. Lovforslaget anbefaler overenskomst med amterne, og det er denne institution og de øvrige nævnte også indstillet på, men der er ingen sikkerhed for, at det kan ske. Og det er dér, vores bekymring kommer ind.

Vi må sige, at vores tilslutning til lovforslaget ganske enkelt er betinget af, at vi finder en rimelig løsning på disse institutioners problemer. Dette kunne være i form af sikkerhed for overenskomst med de pågældende amter, eller at staten kunne tage over eller eventuelt således, at Diakonhøjskolens overbygning fortsat kører under højskoleloven. Det er i hvert fald en betingelse, at vi finder en løsning, og naturligvis skal det ske i samarbejde med institutionerne.

[Lysholm Christensen]

Der kan også være et problem med døgnfaciliteter, f.eks. ved skolen i Brande. Hvordan skal den aktivitet sikres?

Kristeligt Folkeparti kan altså ikke støtte lovforslaget, medmindre vi finder en løsning på de problemer, jeg her har skitseret, for de private selvejende institutioner.

Så skal jeg i øvrigt hilse fra CD og sige, at de tilslutter sig lovforslaget, men på de samme betingelser. Om de vil udtrykke sig lige så skarpt som jeg, skal jeg ikke kunne sige, men de vil i hvert fald stille de samme betingelser.

Grete Schødt (S):

Indledningsvis vil jeg sige, at det glæder mig at konstatere, at der nu er tilvejebragt mulighed for, at planerne om en social- og sundhedsuddannelse kan blive en realitet.

Men når jeg tager ordet netop under behandlingen af lovforslaget i dag, er det, fordi jeg gerne vil pege på en gruppe, nemlig vores mange husassistenter, der er ansat ude på vores plejehjem, altså den ufaglærte gruppe. Disse medarbejdere vil med gennemførelse af dette lovforslag blive skudt ud i den omlægning, vi nu står over for.

Jeg vil gerne gøre opmærksom på, at jeg kender baggrunden for udvalgets arbejde forud for afgivelse af betænkningen. Men jeg vil gerne her på målstregen, hvis det må være mig tilladt, opfordre Folketingets medlemmer til under det videre udvalgsarbejde at se på muligheden for vores husassistenter, nemlig ved eventuelt i indeværende år at satse på endnu flere obligatoriske grundkurser, altså de syv uger, se på, om endnu flere end de husassistenter, man hidtil har opnået at få med, kunne komme i betragtning. Samtidig ville man højne standarden og give husassistenterne den mulighed, der burde være. Altså sagt på en anden måde: Hæv denne uddannelse op på et niveau, der svarer til første del af den nye uddannelse.

Jeg vil gerne erindre om, at det kan gøres for ganske få midler. Ser vi tilbage på den bevilling på 5 mio. kr., vi opnåede på finansloven for 1989 til det formål netop at uddanne denne målgruppe, altså husassistenterne, kan jeg konstatere, at ud over de hjemmehjælpere og hjemmehjælpsledere, som var igennem systemet i 1989, opnåede vi, at 1.100 husassistenter kom med på grundkurserne.

Derfor vil jeg gerne opfordre ministeren – det bliver for så vidt begge ministre – til at prioritere dette meget højt, når vi taler om indeværende år.

Knud Lind (FP):

Jeg vil gerne indledningsvis takke ministeren for, at man har fremsat et sådant forslag, det er da glædeligt, at man har arbejdet med det.

Men når man kigger på forslaget, er det mit indtryk, at man ligesom katten er gået uden om den varme grød. Og det drejer sig om det reelle kastesystem, som det i dag fungerer på sygehuse.

Sygehjælperne laver i dag en meget stor del af det arbejde, som sygeplejerskerne førhen lavede, og så kan man se sygeplejerskerne gå rundt og dele medicin og andet ud. Og selv om sygehjælperne i meget travle perioder skal hjælpe til på anæstesiaafdelingen, er der desværre ikke nogen, der hjælper dem med oprydningarbejdet bagefter. Sådan er det nu engang i kastesystemet.

I dag er det for så vidt angår sygeplejerskerne ikke så meget et spørgsmål om evnen til at pleje en patient. Det er mere blevet et spørgsmål om, hvilke eksamensbeviser man har, inden man påbegynder sit arbejde eller sin uddannelse. Sådan er det faktisk endt, det, der startede med at være et kald.

Dette forslag vil reelt i praksis have en vanskelighed og lide samme skæbne som inden for hæren og søværnet, hvor der var nogle, der var uddannede søofficerer af linjen, mens andre ikke var det. Man spiste i hver sin messe, og der blev altså nogle kastesystemer, nogle skillelinjer, som der faktisk også er opstået her.

Derfor havde det været dejligt, om man også havde taget det, der hedder uddannelsen af sygeplejersker, med i dette og havde fået strikket den ind som et tredje trin. Det ville have været dejligt, om man havde haft sygeplejeuddannelsen med for at undgå det kastesystem, som allerede er godt i gang. Jeg siger det af personlig erfaring.

Undervisnings- og forskningsministeren (Bertel Haarder):

Jeg har stort set haft den samme personlige erfaring og forstod derfor godt det sidste indlæg.

[Undervisnings- og forskningsministeren]

Det næstsidsste indlæg forstod jeg lidt mindre godt. Jeg vil bede om, at det fører til et spørgsmål i udvalget.

Så vil jeg sammenfatte mine korte bemærkninger i ordet tak. Tak for en enstemmig positiv holdning. Jeg siger enstemmig, for den bekymring, som blev luftet af hr. Lysholm Christensen, tror jeg ikke han behøver at have. Jeg er nemlig fuldstændig enig i, at der naturligvis intet skal ske i de selvejende institutioner, som har gjort en aldeles fremragende indsats i fortiden, og som jo ofte har været pionerer på feltet. Det ville være helt urimeligt, hvis vi nu skulle foretage en kommunalisering af noget, som hidtil har kørt fint på basis af selvejende institutioner. Så jeg er helt enig med hr. Lysholm Christensen, og findes der måder, hvorpå jeg gennem et svar til udvalget kan så at sige beskrive denne enighed, så gør jeg det meget gerne.

Nu er jeg ikke sikker på, man skal tro, at staten er en bedre partner for selvejende institutioner, end amtskommunerne er. Det tror jeg ikke. Så vi skal passe på herinde, at vi ikke tror, at lige så snart beføjelserne kommer fra denne forsamling og ud i en lokal forsamling, så sker der frygtelige ting. Jeg tror ikke, der er ét eneste amt, der kunne drømme om at røre ved disse selvejende institutioner. Men nogle af dem løser jo mere eller mindre landsdækkende opgaver, og dér kunne man frygte problemer. Derfor er det, jeg siger: Jeg er ganske enig med hr. Lysholm Christensen, lad os få det beskrevet, eller jeg vil meget gerne beskrive vores enighed i et svar til udvalget.

Jeg vil også sige til hr. Køpke Christensen, at der skal ikke diskrimineres mod dem, der gik i gang, før denne uddannelse fandtes. Naturligvis skal der ikke det. For dem må tilstanden være fuldstændig som hidtil. Vi har jo heller ikke sat ekstra beløb af til at uddanne dem, der allerede er inde i systemet. Der findes uddannelsesmuligheder i dag, dem har vi fortsat, og vi skal ikke diskriminere mod dem, som ikke har mulighed for at få denne uddannelse. For dem må det synspunkt, der også gennemsyrrer forslaget, være afgørende, nemlig at man kan lære noget uden at blive undervist, altså man kan have en praktisk erfaring, som kan være lige så vigtig som den kombination af praktisk og teoretisk uddannelse, der lægges op til i lovforslaget.

Jeg har altid levet under det princip – det mener jeg er vigtigt for enhver undervisningsminister – at man kan lære uden at blive undervist. Det er noget, især alle undervisningsordførere bør have hængende over deres seng, så det er det første, de ser, når de vågner op om morgenen, før der skrives alt for mange ordførertaler om det ene og det andet.

Det, jeg især godt kan lide ved dette forslag, er, at vi her fastholder et vekseluddannelsesprincip, det samme vekseluddannelsesprincip, som vi fastholder i erhvervsuddannelsesreformen. Jeg nævner det, fordi det efterhånden er ved at være usædvanligt, hvis man sammenligner med andre lande. Men det er altså blevet et dansk særkende, at vi holder fast i vekseluddannelserne. Det er vigtigt at gøre det – også af hensyn til alle dem, der måske ikke har lyst til at vandre lige fra den ene skoleform til den anden en stor del af livet, af hensyn til de skoletrætte, af hensyn til dem, der er gået ud af skolen og så senere vil vende tilbage. Det er så vigtigt, at vi også kan tage hensyn til det, man har lært uden for en uddannelsesinstitution, og at uddannelser foregår i vekselvirkning mellem teori og praksis.

Jeg kan også godt lide, at når man optages på disse uddannelser, sker det i form af en ansættelse. Det er et smaddegodt princip.

Forslaget er endvidere gennemsyret af, at der sættes på relevante kvalifikationer og ikke på formelle kvalifikationer. Der gives rabat for voksne, som vil ind i uddannelserne. De skal altså ikke hele den samme vej igennem, som de unge skal. Der er mulighed for, at der bliver adgangsprøve, hvis man vil ind i de videregående uddannelser på sundhedsområdet. Det synes jeg også er meget vigtigt, det peger fremad og kan ligefrem danne mønster for andre felter både inden for sundhedssektoren og andre områder.

Endelig sker der det, at vi får nogle flere elevpladser, bl.a. fordi der i denne forbindelse sker en justering af visse aflønningssatser. Det er derfor, vi kan forbedre her, uden at det koster penge.

Vi kan også skaffe flere pladser, uden at det koster penge. Dertil kommer, at det hele skal ses i sammenhæng med, at der er en forståelse for, at sygeplejeelever i starten af deres uddannelse får SU i stedet for løn. Det vil ligefrem føre til, at hele projektet alt i alt giver betydelige

[Undervisnings- og forskningsministeren]

besparelser. Det er derfor, jeg tror, at jeg kan sige til hr. Køpke Christensen, at også han vil finde sig tilfreds og kunne stemme for til sidst.

Jeg håber, det kan ende med en enstemmig vedtagelse. Det synes jeg vi skylder de dygtige embedsmænd og organisationsrepræsentanter, som her virkelig har fundet en mellemvej mellem alle de modstridende hensyn, der var, da vi startede, en mellemvej, som vi politikere virkelig kan bruge til at handle ud fra.

Køpke Christensen (FP):

Jeg var selvfølgelig meget, meget tilfreds med ministerens svar, at der ikke skal diskrimineres over for de nuværende uddannede inden for dette område.

Men, hr. minister, jeg kunne godt tænke mig også af hensyn til dem, der er uddannede i dag, at vide, hvor de bliver placeret i dette niveau. Vi har niveau 1 og 2, trin 1 og 2. Jeg vil gerne vide, på hvilket niveau en sygehjælper ansat på et plejehjem placeres, og på hvilket niveau en sygehjælper ansat på et sygehus placeres. De har vidt forskellige erfaringer, vidt forskellige job. Ønsker en sygehjælper at søge ind på den nye uddannelse, hvilket niveau skal vedkommende starte på? Er det helt forfra? Eller siger man, at en, der er ansat på et sygehus i dag og har været ansat så og så lang tid, kan måske starte på trin 2?

Hanne Thanning Jacobsen (SF):

Som jeg allerede har udtrykt det i min ordførertale, forudser jeg en lang og meget grundig udvalgsbehandling, for der rejser sig en lang række spørgsmål i forbindelse med dette forslag.

Men da ministeren ikke ville kommentere, vil jeg lige prøve, om jeg ikke kan lokke ministeren til bare at give et ord med på vejen om indholdet i fremtidens uddannelser og om personalet på enkeltområderne. Jeg synes, at det er et vigtigt spørgsmål at få afdækket. Jeg vil også bede ministeren om at uddybe dette med, at der bliver flere pladser på området.

Jeg har erindring om, at ministeren i nyhedsbrevet fra – jeg tror, det var september 1989 – talte om 1.000 pladser på de grundlæggende uddannelser og 2.000 pladser på de videregående. Mener ministeren stadig, at de tal holder, nu hvor lovforslaget ligger klart på bordet her?

Undervisnings- og forskningsministeren (Bertel Haarder):

Jeg kan i hvert fald huske de 1.000 pladser. De 2.000 vil jeg godt lige hjem og læse på, før jeg bekræfter det. Jeg synes, det var oplagt at få stillet det spørgsmål, og så skal jeg svare præcist, hvad forudsætningen er vedrørende de videregående uddannelser.

Hr. Køpke Christensen spørger, hvor forskellige ansatte nu skal indplaceres. Det er jo et godt spørgsmål, for her forenkler vi altså et uddannelsessystem, hvorved man selvfølgelig kan stille det spørgsmål, hvor de enkelte grupper så skal indplaceres.

Det vil jeg klogeligt lade være med at svare på, men jeg kan sige følgende: Folk har jo et arbejde i dag, og det er vel så vidt muligt nogenlunde det samme, de skal blive ved med. Der er jo ikke tale om, at de for at beholde deres eget arbejde nu først skal tage en uddannelse. Det er bestemt ikke det, der ligger bag dette forslag.

Der er ingen, der nu skal tage en ny uddannelse for at beholde deres arbejde, men hvis de vil have et lidt andet arbejde, kan det være, at de i et eller andet omfang skal tage et uddannelseselement.

Der bliver sikkert mange overgangsproblemer. Der er ikke andet at gøre end at tage fat på dem. Det er altid svært at forenkle noget på arbejdsmarkedet. Det er altid svært, når uddannelsesbåsene skal tøs op, for det ramler jo ind i ansættelsesbåsene, og det er ikke spor let. Men det er kun et argument for at gå i gang med godt humør og målbevidsthed, for nu er organisationerne altså enige om, at der skal ske noget på dette felt. Det er de enige med kommunerne og med staten om, og så er det bare med at komme i gang.

Da vi ikke har en hel masse ekstra penge her og nu, kan vi ikke lave løsninger, der går ud på, at alle mulige nu pludselig skal til at efteruddannes, for at de kan beholde deres eget arbejde. Det vil jeg gerne love hr. Køpke Christensen.

(Kort bemærkning).

Hanne Thanning Jacobsen (SF):

Jeg er parat til, minister, med godt humør at gå ind i dette. Derfor skal ministeren heller ikke få lov denne sene eftermiddag at løbe fra mig, for jeg synes, indholdet af disse uddannelser er utrolig vigtigt. Jeg synes, ministeren skylder

[Hanne Thanning Jacobsen]

mig et svar på, på hvilken måde indholdssiden af det skal udmøntes.

Jeg opfatter, at vi på en måde begynder med noget, vi kan kalde år nul, og står med den nye struktur, og så hedder kodeordet for det, der retter bagud, efteruddannelse, efteruddannelse og efteruddannelse én gang til.

Undervisnings- og forskningsministeren (Bertel Haarder):

Når man læser lovforslaget, fremtræder det tydeligt, at der ikke er meget, der er overladt til tilfældighederne. Der er svar på alt i dette lovforslag. Der er et råd for social- og sundhedsuddannelserne, som utvivlsomt vil interessere sig overordentlig meget for det spørgsmål, fru Hanne Thanning Jacobsen stillede. Der er en fælles bestyrelse, som er beskrevet i en stribe paragraffer – efter min mening for mange paragraffer – men det har altså været et ønske, at det skulle sømmes op i paragraffer, den ene efter den anden, og jeg er villig til at bøje mig for det ønske.

Men jeg synes ikke, fru Hanne Thanning Jacobsen skal slippe af sted med at sige, at der er ting, der her er overladt til tilfældigheder. Jeg skal love for, tingene er sømmet op i lovparagraffer. Derfor vil jeg nu godt komme med den eneste betænkelighed, jeg havde ved dette, nemlig at der var for mange paragraffer. Men hvis det kan samle bred enighed, sådan som det ligger, er regeringen med på det.

Hvis der er alt for mange, der vil lave om på det ene og det andet, kommer regeringen også med ønsker, for så er der også nogle ting, vi gerne ville have lavet om. Personligt fra min side

ville jeg nemlig godt have færre paragraffer. Det er derfor, jeg lægger så megen vægt på, at dette er et kompromis, men med en række modstridende interesser. Det synes jeg vi skal holde fast i. Begynder vi at røre ved alt for meget, får vi problemer. Om det indholdsmæssige har vi en perfekt struktur tilrettelagt for at afgøre det. Det skal ikke afgøres fra Folketingets talerstol den 17. januar 1990.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til Uddannelsesudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Meddelelser fra formanden:

Formanden:

Der er ikke mere på dagsordenen.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, torsdag den 18. januar 1990, kl. 10.00.

Angående dagsordenen skal jeg henvise til den i salen oplåede dagsorden.

Mødet hævet kl. 16.39
